

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет східної і слов'янської філології

(назва факультету)

Кафедра східної і слов'янської філології

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія арабської мови

(назва навчальної дисципліни)

для студентів

галузь знань 03 Гуманітарні науки
(шифр і назва)

спеціальність 035 Філологія
(шифр і назва)

спеціалізація 035.060 Східні мови та літератури (переклад включно), перша – арабська
(назва)

освітній рівень перший (бакалаврський)
(бакалавр, магістр)

освітня програма Арабська мова і література та переклад, друга східна мова, західноєвропейська мова
(назва)

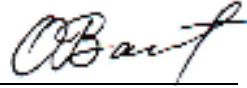
статус дисципліни нормативна
(нормативна чи вибіркова)

Форма здобуття освіти денна
Навчальний рік 2023/2024
Семестри VI
Кількість кредитів ECTS 3
Мова навчання українська, арабська
Форма підсумкового контролю іспит

Розробник: професор кафедри східної і слов'янської філології Рибалкін В. С.
доцент кафедри східної і слов'янської філології Рибалкін С. В.

Схвалено на засіданні кафедри східної і слов'янської філології
протокол № 17 від «8» червня 2023 року

Завідувач кафедри
східної і слов'янської філології

(підпис)

(О. Р. Валігура)

(прізвище, ініціали)

Схвалено на засіданні вченої ради факультету східної і слов'янської філології
протокол № 12 від «12» червня 2023 року

Голова вченої ради факультету

(підпис)

(С. В. Сорокін)

(прізвище, ініціали)

1. Мета вивчення навчальної дисципліни:

Курс «Історія арабської мови» розроблений для студентів третього року навчання. Мета викладання дисципліни у лінгвістичному вищому учбовому закладі полягає в ознайомленні студентів із періодами формування арабської мови та ключовими тенденціями, що вплинули на її розвиток. Мета курсу передбачає здобуття базових знань про структуру арабської мови на різних етапах становлення, її місце в афразійській мовній сім'ї та про історичну роль арабської мови в світі.

2. Загальний обсяг (відповідно до робочого навчального плану) 3 кредити ЄКТС; 90 годин, у тому числі:

лекції	– 20 год.
семінарські	– 0 год.
практичні заняття	– 14 год.
консультації	– 0 год.
самостійна робота	– 56 год.

3. Передумови до вивчення або вибору навчальної дисципліни:

Успішне опанування курсів «Арабська мова», «Вступ до арабської філології», «Історія арабської літератури», «Історія східних цивілізацій».

Знання теоретичних основ курсів «Основи загального мовознавства», «Вступ до арабської філології», «Лексикологія арабської мови».

4. Анотація навчальної дисципліни:

галузь знань:	03 Гуманітарні науки
спеціальність:	035 Філологія
спеціалізація:	035.060 Східні мови та літератури (переклад включно), перша – арабська
освітній рівень:	перший (бакалаврський)
компонент ОП:	навчальна дисципліна
назва дисципліни:	Історія арабської мови
код навчальної дисципліни:	ОК 14
статус дисципліни:	нормативна
курс:	III
навчальний рік:	2023-2024
семестр:	VI

Мета. Курс навчальної дисципліни «Історія арабської мови» має теоретично-практичну спрямованість і передбачає вивчення історію виникнення і розвитку арабської мови, особливостей її формування, розгалуження та поширення; формування у студентів наукового уявлення про склад мови, про окремі одиниці мовної системи і закономірності їх функціонування в мові, а також про теоретичні основи наукових методів, що застосовуються в лінгвістиці; розвиток у студентів мовленнєвої культури.

Завдання: розглянути питання про походження арабської мови, історію її формування; ознайомитися з основними теоріями щодо походження мови, провести їх аналіз; дізнатися про процес еволюції арабської мови від її найпростіших форм до сьогодення; ознайомитися з процесом формування лінгвістичних груп, визначити їх особливості; розглянути поняття лінгвістичної еволюції; розглянути анклав мови; дати систематичні наукові відомості про систему мови відповідно до сучасного рівня наукового лінгвістичного знання; навчити студентів аргументовано оцінювати різні підходи до рішенням теоретичних проблем; закласти основу подальшого продуктивного використання систематизованих теоретичних і практичних знань в області досліджуваної дисципліни при вирішенні соціальних і професійних завдань, які мають на увазі професійну взаємодію в різних областях практичного застосування лінгвістичного знання.

Зміст навчальної дисципліни розрахований на один семестр, розкривається в одному модулі:

Модуль 1:

- Змістовий модуль 1. Етапи розвитку арабської мови (кількість тем – 5).
- Змістовий модуль 2. Розвиток структури арабської мови (кількість тем – 5).

Тривалість:

V семестр: 3 кредити ЄКТС, 17 тижнів, 2 години на тиждень.

Оцінювання:

VI семестр: поточне оцінювання, підсумковий модульний контроль – 1 МКР, підсумковий контроль – іспит.

5. Завдання (навчальні цілі):

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні:

- розуміти історичні процеси, що відбуваються в мові, у зв'язку з історією розвитку суспільства;
- спостерігати певні мовні явища та встановлювати між ними історичні зв'язки;
- пояснити специфічні риси сучасної арабської мови з позицій її історичного розвитку;
- аналізувати автентичний текст відповідного історичного періоду, зважаючи на його фонетичні, граматичні та лексичні особливості;
- розуміти закономірності розвитку арабської мови як певної системи у взаємозалежності її структурних елементів фонетики, граматики, лексики.

Основні завдання навчальної дисципліни пов'язані з формуванням у майбутніх фахівців таких компетентностей:

інтегральної компетентності (ІК):

здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

загальних компетентностей (ЗК):

- **ЗК 3.** Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;
- **ЗК 5.** Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями;
- **ЗК 6.** Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел;
- **ЗК 7.** Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми;
- **ЗК 8.** Здатність працювати в команді та автономно;
- **ЗК 9.** Здатність спілкуватися іноземною мовою;
- **ЗК 11.** Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- **ЗК 13.** Здатність проведення досліджень на належному рівні;
- **ЗК 14.** Здатність цінувати та поважати етнокультурне розмаїття та мультикультурність.

фахових компетентностей (ФК):

- **ФК 1.** Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ;
- **ФК 2.** Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні;
- **ФК 3.** Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії мов, що вивчаються.
- **ФК 4.** Здатність аналізувати діалектні та соціальні різновиди мов, що вивчаються, описувати соціолінгвістичну ситуацію;
- **ФК 7.** Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів, інтерпретації та перекладу тексту;
- **ФК 8.** Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань;

- **ФК 10.** Здатність здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний (залежно від обраної спеціалізації) аналіз текстів різних стилів і жанрів;
- **ФК 13.** Базові уявлення про мову як особливу знакову систему, її природу та функції, про генетичну і структурну типологію мов світу; фонетичний, лексичний, граматичний рівні мови.

предметних компетентностей:

- здатність визначати закономірності розвитку арабської мови;
- здатність виділяти характерні риси кожного періоду розвитку арабської мови (доісламський, класичний, сучасний);
- здатність аналізувати й аргументувати різні підходи та концепції щодо слова як основної одиниці мови, зв'язок між мовою і мисленням, словом і поняттям;
- здатність розуміти шляхи поповнення та розвитку словникового складу арабської мови.

6. Очікувані результати навчання з дисципліни:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)
Код	Результат навчання		
1. Знати:			
1.1.	Знати предмет, завдання, цілі та наукові методи дослідження історії арабської мови.	Лекція, семінар, пояснення, розповідь, презентація, бесіда, практична робота, вправи, дискусія, проблемний виклад, частково-пошуковий метод.	Тестування, презентація, реферат, поточне усне опитування, самостійна робота, МКР, іспит.
1.2.	Знати ключові письмові пам'ятки арабської мови.	Лекція, семінар, пояснення, розповідь, презентація, бесіда, практична робота, вправи, дискусія, проблемний виклад, частково-пошуковий метод.	Тестування, презентація, реферат, поточне усне опитування, самостійна робота, МКР, іспит.
1.3.	Знати регіональні варіації арабської мови та їхню класифікацію.	Лекція, семінар, пояснення, розповідь, презентація, бесіда, практична робота, вправи, дискусія, проблемний виклад, частково-пошуковий метод.	Тестування, презентація, реферат, поточне усне опитування, самостійна робота, МКР, іспит.
1.4.	Знати головні дослідження арабських мовознавців, присвячені історії мови.	Лекція, семінар, пояснення, розповідь, презентація, бесіда, практична робота, вправи, дискусія, проблемний виклад, частково-пошуковий метод.	Тестування, презентація, реферат, поточне усне опитування, самостійна робота, МКР, іспит.
1.5.	Знати взаємозв'язок між розвитком мови та появою нових інструментів мовного вираження.	Лекція, семінар, пояснення, розповідь, презентація, бесіда, практична робота, вправи, дискусія, проблемний виклад, частково-пошуковий метод.	Тестування, презентація, реферат, поточне усне опитування, самостійна робота, МКР, іспит.
2. Вміти:			
2.1.	Вміти аналізувати текстові фрагменти, написані у різний історичний період.	Лекція, семінар, пояснення, розповідь, презентація, бесіда, практична робота, вправи, дискусія, проблемний виклад, частково-пошуковий метод.	Тестування, презентація, реферат, поточне усне опитування, самостійна робота, МКР, іспит.
2.2.	Вміти розрізняти літературну арабську мову та діалекти.	Лекція, семінар, пояснення, розповідь, презентація, бесіда, практична робота, вправи, дискусія, проблемний виклад, частково-пошуковий метод.	Тестування, презентація, реферат, поточне усне опитування, самостійна робота, МКР, іспит.
2.3.	Вміти працювати з текстом без діакритичних позначок.	Лекція, семінар, пояснення, розповідь, презентація, бесіда, практична робота, вправи, дискусія, проблемний виклад, частково-пошуковий метод.	Тестування, презентація, реферат, поточне усне опитування, самостійна робота, МКР, іспит.
2.4.	Вміти шукати необхідну спеціалізовану інформацію в наукових джерелах українською та іноземними мовами.	Лекція, семінар, пояснення, розповідь, презентація, бесіда, практична робота, вправи, дискусія, проблемний виклад, частково-пошуковий метод.	Тестування, презентація, реферат, поточне усне опитування, самостійна робота, МКР, іспит.
3. Комунікація:			
3.	Володіти навичками ведення дискусій під час академічного обговорення.	Лекція, семінар, пояснення, розповідь, презентація, бесіда, практична робота, вправи,	Тестування, презентація, реферат, поточне усне опитування, самостійна робота, МКР, іспит.

		дискусія, проблемний виклад, частково-пошуковий метод.	
4. Автономність та відповідальність:			
4.	Володіти навичками індивідуальної та колективної роботи.	Лекція, семінар, пояснення, розповідь, презентація, бесіда, практична робота, вправи, дискусія, проблемний виклад, частково-пошуковий метод.	Тестування, презентація, реферат, поточне усне опитування, самостійна робота, МКР, іспит.

7. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання (необов'язково для вибіркового дисциплін, які не входять до блоків спеціалізації):

Програмні результати навчання	Результати навчання з дисципліни (код)										
	1.1.	1.2.	1.3.	1.4.	1.5.	2.1.	2.2.	2.3.	2.4.	3.	4.
ПРН 1. Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями державною та іноземною(ими) мовами усно й письмово, використовувати їх для організації ефективної міжкультурної комунікації.						+	+	+		+	+
ПРН 2. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.						+		+			+
ПРН 3. Організувати процес свого навчання й самоосвіти.						+	+		+		+
ПРН 4. Розуміти фундаментальні принципи буття людини.		+			+	+			+		
ПРН 5. Співпрацювати з колегами, представниками інших культур та релігій, прибічниками різних політичних поглядів тощо.	+			+						+	+
ПРН 6. Використовувати інформаційні й комунікаційні технології для вирішення складних спеціалізованих задач і проблем професійної діяльності.	+	+	+	+		+		+	+		+
ПРН 7. Розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів.	+	+	+								+
ПРН 8. Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію мови (мов) і літератури (літератур), що вивчаються, і вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ПРН 9. Характеризувати діалектні та соціальні різновиди мов(и), що вивчаються (ється), описувати соціолінгвістичну ситуацію.	+	+		+		+	+	+			+
ПРН 10. Знати норми літературної мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності.	+		+	+	+	+	+	+			+
ПРН 11. Знати принципи, технології і прийоми створення усних і письмових текстів різних жанрів і стилів державною та іноземною (іноземними) мовами.	+	+	+	+	+	+	+	+	+		+
ПРН 12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ПРН 14. Використовувати мову(и), що вивчається(ються), в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у побутовій, суспільній, навчальній, професійній, науковій сферах життя.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ПРН 16. Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, уміти застосовувати їх у професійній діяльності.	+		+	+	+	+		+			+
ПРН 17. Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови й мовлення й використовувати їх для розв'язання складних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання.	+		+	+	+	+		+			+
ПРН 19. Мати навички участі в наукових та/або прикладних дослідженнях у галузі філології.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ПРН 20. Демонструвати знання орфоепічної, лексичної, граматичної, орфографічної, пунктуаційної, акцентуаційної та стилістичної норм арабської мови на рівні B2, другої східної мови на рівні A2, західноєвропейської мови на рівні B2 в усному та письмовому різновидах у широкому спектрі контекстів і соціального оточення згідно з Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+

8. Система оцінювання результатів навчання студентів (критерії оцінювання результатів навчання та засоби діагностики навчальних досягнень студентів):

Система модульно-рейтингового контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти має таку структуру:

Форма підсумкового контролю	Види навчальної діяльності студента	Максимальна кількість балів
Передбачений підсумковий контроль – іспит	1. Аудиторна та самостійна позааудиторна робота студента	50
	2. Модульна контрольна робота (МКР)	20
	3. Іспит	30
	Разом:	100

8.1. Форми та критерії оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання: аудиторна робота, самостійна робота, МКР;
- підсумкове оцінювання: іспит;
- умови допуску до іспиту: наявність відповідей на практичних заняттях, МКР, виконання усіх запланованих видів аудиторної і позааудиторної навчальної роботи.

Розподіл балів, які отримують студенти протягом вивчення навчальної дисципліни

Система модульно-рейтингового контролю навчальних досягнень студентів 3-го курсу першого (бакалаврського) рівня з навчальної дисципліни «Історія арабської мови» зі спеціальності 035 Філологія спеціалізації 035.060 Східні мови та літератури (переклад включно), перша – арабська передбачає оцінювання таких видів навчальної діяльності студентів:

Аудиторна робота студента	Самостійна робота студента	Модульна контрольна робота
усне та письмове виконання вправ для розвитку всіх видів мовленнєвої діяльності за темою модуля, поточні тести, бесіди, діалоги, полілоги тощо.	виконання вправ за тематикою модулів, написання творів та есе за тематикою, що вивчається, перекладів, підготовка рефератів, робота зі словниками, довідниками та енциклопедіями тощо.	лексичні, граматичні тести, диктанти-переклади, контрольні письмові роботи тощо.

Рейтинг модуля з навчальної дисципліни «Історія арабської мови» для студентів 3-го курсу першого (бакалаврського) рівня обчислюється наступним чином.

Поточне оцінювання всіх видів навчальної діяльності кожного студента (аудиторна робота та самостійна робота) здійснюється в національній 4-бальній шкалі – «відмінно» («5»), «добре» («4»), «задовільно» («3»), «незадовільно» («2»). Невиконання завдань самостійної роботи, невідвідування семінарських та практичних занять позначаються «0».

У кінці вивчення навчального матеріалу модуля напередодні заліково-екзаменаційної сесії викладач виставляє одну оцінку за аудиторну та самостійну роботу студента як середнє арифметичне з усіх поточних оцінок за ці види роботи з округленням до десятої частки. Цю оцінку викладач трансформує в **рейтинговий бал за роботу протягом семестру** шляхом помноження на **10¹**. Таким чином, максимальний рейтинговий бал за роботу протягом семестру може становити **50**.

Критерії оцінювання аудиторної роботи студентів (50 балів)

Рівень активності студента на практичному занятті оцінюється за **4-бальною системою**:

Відмінно – 5 балів – виставляється, якщо студент демонструє вільне володіння матеріалом теми; вміє самостійно знайти відповідь на проблемні запитання, спираючись на лекційний матеріал та нормативно-правові акти; вміє аналізувати, робити власні висновки; здатен встановлювати міжтематичні та міжпредметні зв'язки; за суттєві доповнення до відповідей інших студентів, що є свідченням систематичної підготовки студента до заняття.

Добре – 4 бали – виставляється за наявність переважно повної і ґрунтові відповіді студента; допущені неточності у визначені понять та категорій не мають суттєвого значення; відповідь на проблемні запитання знаходить за допомогою викладача, спираючись на лекційний матеріал та нормативно-правові акти. Доповнення є свідченням систематичної підготовки студента, але виявляють репродуктивні знання студента, а не узагальнення, власні судження тощо.

Задовільно – 3 бали – виставляється, якщо студент частково володіє матеріалом теми; формулюючи відповідь на питання, репродуктивно відбиває зміст лекційного матеріалу та/або основного підручника; допускає помилки у визначені понять та категорій, нездатний знайти відповідь на проблемні запитання, чи вирішити проблемні завдання.

Незадовільно – 2 бали – виставляється, якщо студент демонструє нездатність розкрити питання; допускає багато суттєвих помилок у визначені понять та категорій.

¹ Наприклад, протягом семестру студент отримав за аудиторну та самостійну роботу такі оцінки: «5», «3», «5», «4», «5», «4». Середня арифметична оцінка становить **4,33**, з округленням до десятої частки – **4,3**. Отриману оцінку множимо на **10**: **4,3x10=43**. Це число є рейтинговим балом студента за роботу протягом семестру.

Після закінчення вивчення модуля виводиться середнє значення оцінок, отриманих студентом на семінарсько-практичних заняттях, як середнє арифметичне з усіх поточних оцінок за ці види роботи з округленням до десятої частки. Цю оцінку викладач трансформує в **рейтинговий бал за роботу протягом семестру** шляхом помноження на **10**. Таким чином, максимальний рейтинговий бал за роботу протягом семестру може становити **50**.

Якщо студент не відвідав жодне практичне заняття модуля, йому виставляється **0 балів**.

Критерії оцінювання самостійної роботи студентів

Позааудиторна самостійна робота здобувачів складається з виконання завдань, які пропонуються викладачем (письмові практичні роботи, підготовка презентацій, рефератів). Рівень виконання самостійної роботи студентом оцінюється за 4-бальною шкалою:

Відмінно – 5 балів – виставляється за умови, якщо робота виконана бездоганно, творчо і самостійно, відбиває належний рівень знань, та сформованість практичних навичок, оформлена згідно вимог, які висуваються для даного типу завдань;

Добре – 4 бали – виставляється за умови, якщо робота виконана самостійно, містить несуттєві помилки; відбиває належний рівень знань сформованість практичних навичок; оформлена згідно вимог, які висуваються для даного типу завдань;

Задовільно – 3 бали – виставляється за умови, якщо робота містить помилки, відбиває недостатній рівень (або відсутність) логічності, обґрунтованості, самостійності, творчого підходу та недостатню сформованість практичних навичок; оформлення роботи не в повній мірі відповідає вимогам, що висуваються для даного типу завдань;

Незадовільно – 2 бали – виставляється за допущення грубих помилок, за поверховість, фрагментарність, несамостійність висновків, або за не самостійно виконане завдання (списане); виконана робота не відповідає вимогам, які вказані вище як критерії для виставлення позитивної оцінки.

Якщо студент не виконав жодного із завдань позааудиторної самостійної роботи, йому виставляється **0 балів**.

Після закінчення вивчення модуля виводиться середнє значення оцінок, отриманих студентом за виконання самостійних письмових завдань з кожної теми модуля.

У кінці вивчення навчального матеріалу модуля напередодні заліково-екзаменаційної сесії викладач виставляє одну оцінку за аудиторну та самостійну роботу студента як середнє арифметичне з усіх поточних оцінок за ці види роботи з округленням до десятої частки. Цю оцінку викладач трансформує в **рейтинговий бал за роботу протягом семестру** шляхом помноження на **10²**. Таким чином, максимальний рейтинговий бал за роботу протягом семестру може становити **50**.

Рейтинг кожного модуля обчислюється однаково для всіх навчальних дисциплін. Поточне оцінювання всіх видів навчальної діяльності студента (аудиторна робота та самостійна робота) здійснюється в національній 4-бальній шкалі – «відмінно» («5»), «добре» («4»), «задовільно» («3»), «незадовільно» («2»). Невиконання завдань самостійної роботи, невідвідування семінарських та практичних занять позначаються «0».

За рішенням кафедри згідно з установленими кафедрою критеріями поточне оцінювання всіх видів навчальної діяльності студента (аудиторна робота та самостійна робота) може здійснюватися за **10-бальною шкалою (від 0 до 10)**. У кінці вивчення навчального матеріалу модуля напередодні заліково-екзаменаційної сесії викладач виставляє одну оцінку за аудиторну та самостійну роботу студента як середнє арифметичне з усіх поточних оцінок за ці види роботи з округленням до цілого числа. Цю оцінку викладач трансформує в **рейтинговий бал за роботу протягом семестру** шляхом помноження на **5³**.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

² Наприклад, протягом семестру студент отримав за аудиторну та самостійну роботу такі оцінки: «5», «3», «5», «4», «5», «4». Середня арифметична оцінка становить **4,33**, з округленням до десятої частки – **4,3**. Отриману оцінку множимо на **10**: **4,3x10=43**. Це число є рейтинговим балом студента за роботу протягом семестру.

³ Наприклад, упродовж семестру студент отримав за аудиторну та самостійну роботу такі оцінки: «3», «5», «7», «6», «9», «8». Середня арифметична оцінка становить **6,3**, з округленням до цілого числа – **6**. Цю оцінку множимо на **5**: **6x5=30**. Отримане число є рейтинговим балом студента за роботу протягом семестру.

Відповідно до Положення про модульну контрольну роботу з теоретичних дисциплін для студентів денної форми здобуття освіти Київського національного лінгвістичного університету (перший (бакалаврський) і другий (магістерський) рівні вищої освіти) модульна контрольна робота (МКР) є обов'язковим складником системи модульно-рейтингового контролю результатів навчання студентів денної форми здобуття освіти (перший (бакалаврський) і другий (магістерський) рівні вищої освіти) з кожної теоретичної дисципліни. Виконання студентами МКР спрямоване на всебічну і комплексну перевірку обсягу, рівня та якості засвоєння ними знань, навичок і вмінь з усього навчального матеріалу, що входить до відповідного модуля навчальної дисципліни: матеріалу, що підлягає вивченню як під час аудиторної, так і самостійної роботи. Зміст, структура, критерії оцінювання, порядок, тривалість і форма проведення МКР визначаються і регламентуються засіданням кафедри східної і слов'янської філології.

Кількість варіантів пакету МКР має бути достатньою і охоплювати всі теми та ключові поняття змістових модулів навчальної дисципліни. Крім того, необхідно передбачити завдання різних рівнів складності: репродуктивні, продуктивні (творчі), інноваційні.

МКР виконуються всіма студентами певної академічної групи певного курсу факультету у встановлений в Університеті період. На модульний контроль виносяться лише ті варіанти МКР, які затверджені кафедрою. Науково-педагогічні працівники повинні здійснювати заходи щодо створення умов для об'єктивного виявлення й оцінки результатів навчання студентів – перевірки репродуктивного, продуктивного (творчого) та інноваційного рівнів володіння студентами навчальним матеріалом дисципліни.

Оцінювання МКР здійснюються відповідно до затверджених кафедрою критеріїв. Відповідність виконання завдань критеріям МКР зазначається викладачем на полях роботи. Підсумкова оцінка за МКР виставляється в модульній контрольній роботі прописом в національній 4-бальній системі («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») і засвідчується підписом викладача із зазначенням дати. Ці оцінки трансформуються в рейтинговий бал за МКР у такий спосіб:

для дисциплін, з яких передбачено підсумковий контроль у формі іспиту:

відмінно	– 20 балів;
добре	– 16 балів;
задовільно	– 12 балів;
незадовільно	– 8 балів;
неявка на МКР або відповідь на завдання МКР відсутня	– 0 балів.

Кожне із завдань МКР може оцінюватися за 4-бальною національною або, згідно з рішенням кафедри, – за багатобальною шкалою (*максимум 50 балів* за всю МКР для дисциплін, з яких передбачено підсумковий контроль у формі заліку, і *максимум 20 балів* за всю МКР для дисциплін, з яких передбачено підсумковий контроль у формі іспиту). За умови застосування накопичувальної системи, при розподілі максимальної кількості балів для кожного завдання МКР необхідно враховувати складність і важливість кожного з них.

Після проведення МКР викладачі в 3-денний термін обов'язково знайомлять кожного студента як з його оцінкою за МКР, так і з отриманою оцінкою за вивчення відповідного модуля.

Підсумкове оцінювання – іспит

Студентам, які мають семестровий рейтинговий бал з дисципліни **63 – 70**, за рішенням кафедри може бути виставлена підсумкова оцінка за дисципліну за національною шкалою «відмінно», за шкалою ЄКТС – А. Підсумковий рейтинговий бал виставляється шляхом додавання до семестрового рейтингового бала студента **30 балів**.

Екзамен може відбуватися в усній формі, письмовій формі або складатися з письмової та усної частин. Максимальний екзаменаційний бал становить **30**. Викладач оцінює відповідь студента на іспиті у 4-бальній шкалі. Ця оцінка трансформується в **екзаменаційний рейтинговий бал** у такий спосіб:

відмінно	– 30 балів;
добре	– 23 бали;

задовільно – 18 балів;

незадовільно – 0 балів.

Семестровий рейтинговий бал є сумою рейтингового бала за роботу протягом семестру і рейтингового бала за МКР.

Форма підсумкового контролю	Види навчальної діяльності студента	Максимальна кількість балів
Передбачений підсумковий контроль – іспит	1. Аудиторна та самостійна навчальна робота студента.	50
	2. Модульна контрольна робота (МКР).	20

Підсумкова оцінка за дисципліну виставляється за підсумковим рейтинговим балом (сума семестрового рейтингового бала та екзаменаційного бала за таблицею:

Підсумковий рейтинговий бал	Оцінка за шкалою ЄКТС	Підсумкова оцінка за дисципліну за національною шкалою
90 – 100	A	Відмінно
82 – 89	B	Добре
75 – 81	C	
66 – 74	D	Задовільно
60 – 65	E	
1 – 59	FX	Незадовільно

Якщо студент на екзамені з дисципліни, з якої він мав семестровий рейтинговий бал **менше 42 балів**, отримує **позитивну** екзаменаційну оцінку («відмінно» («5»), «добре» («4»), «задовільно» («3»)), то такому студенту виставляється підсумкова оцінка з дисципліни за національною шкалою **лише «задовільно»**, за шкалою ЄКТС – **E**, а в екзаменаційній відомості в графі «Підсумковий рейтинговий бал» ставиться **60 балів**.

Критерії оцінювання відповіді на іспиті

Іспит відбувається в усній формі, письмовій формі або складатися з письмової та усної частин. Максимальний екзаменаційний бал становить **30**. Викладач оцінює відповідь студента на екзамені у 4-бальній шкалі. Ця оцінка трансформується в **екзаменаційний рейтинговий бал** у такий спосіб:

Відмінно – 30 балів – виставляється за бездоганну, повну, ґрунтовну, безпомилкову відповідь, вияв власної думки, творчість при перекладі лексичних одиниць, відповідність усного та писемного мовлення наявним мовним стандартам;

Добре – 23 бали – виставляється за повну, ґрунтовну, відповідь, вияв власної думки, творчість при перекладі лексичних одиниць, відповідність усного та писемного мовлення наявним мовним стандартам; однак студент припускається певних лексичних, фонетичних або граматичних помилок, або допущені певні неточності у відповіді;

Задовільно – 18 балів – виставляється за умови розкриття завдання, але неповну, неточну відповідь, за продемонстрований недостатній рівень обґрунтованості, самостійності, творчого підходу у вирішенні проблеми; студент припускається багатьох стилістичних, лексичних, фонетичних або граматичних помилок, або допущено багато неточностей у запропонованих завданнях;

Незадовільно – 0 балів – виставляються за умови невідповідності змісту виконаної роботи запропонованим завданням; за низький рівень виконання практичного завдання із допущенням неточностей, невідповідностей, наявністю грубих стилістичних, лексичних, фонетичних або граматичних помилок, поверховість та відсутність творчого підходу у виконанні завдань; за фрагментарну відповідь із грубими помилками та неточностями.

Якщо студент на іспиті з навчальної дисципліни, з якої він мав семестровий рейтинговий бал **менше 42 балів**, отримує **позитивну** екзаменаційну оцінку («відмінно» («5»), «добре» («4»), «задовільно» («3»)), то такому студенту виставляється підсумкова оцінка з дисципліни за

національною шкалою **лише «задовільно»**, за шкалою ЄКТС – **Е**, а в екзаменаційній відомості в графі «Підсумковий рейтинговий бал» ставиться **60 балів**.

8.2. Організація оцінювання:

1. Методи *семестрового* контролю – максимальна кількість балів за роботу на практичних заняттях протягом семестру дорівнює **50**.

Оцінювання здійснюється під час усіх видів навчальних занять і за результатами самостійної роботи. Під час практично занять оцінюється усна відповідь, виконання практичних завдань, презентація проєктів для самостійного опрацювання. Застосовуються такі методи контролю:

- методи усного контролю: індивідуальне опитування за теоретичним матеріалом, підготовлена доповідь, коротке повідомлення;
- методи письмового контролю: експрес-контроль, тестові завдання.

2. Методи *проміжного* контролю – відбуваються, як правило, в середині березня, коли викладач вираховує середнє значення балів за аудиторну й самостійну роботу студента з округленням до десятої частки числа.

3. *Модульна контрольна робота* – максимальна кількість балів за модульну контрольну роботу дорівнює **20**. МКР виконується й оцінюється після завершення модулю, зміст МКР регламентується на засіданні кафедри.

4. Методи *підсумкового* контролю – іспит, який відбувається в усній формі, письмовій формі або складатися з письмової та усної частин форми (зміст і форма іспиту регламентується на засіданні кафедри);

- максимальний екзаменаційний бал становить **30**.

5. Особливості організації навчального процесу, оцінювання всіх видів роботи, проведення МКР, семестрового, проміжного і підсумкового семестрового контролю за *дистанційною формою* навчання регламентується положенням про Порядок проведення семестрового контролю в дистанційному режимі з використанням ІТ-технологій з усіх навчальних дисциплін⁴.

8.3. Шкала відповідності оцінок:

Іспит:

Підсумкова оцінка за дисципліну за національною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Підсумковий рейтинговий бал
Відмінно	A	90 – 100
Добре	B	82 – 89
	C	75 – 81
Задовільно	D	66 – 74
	E	60 – 65
Незадовільно	FX	0 – 59

9. Програма навчальної дисципліни. Тематичний план занять:

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Усього	денна форма					Усього	заочна форма				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1.												
Змістовий модуль 1. Етапи розвитку арабської мови.												
Тема 1. Мовна ситуація в доісламській період (джагілійя). Місце арабської мови (АМ) в генеалогічній та типологічній	8	2				6						

⁴ <http://surl.li/cxvmy>

класифікації мов.													
Тема 2. Ранньоісламська мовна доба. Мусульманська теократична держава. Виникнення та розвиток автохтонних мовознавчих студій.	9	2	2			5							
Тема 3. Мовна ситуація періоду Середньовіччя. Граматична будова класичної арабської мови (КАМ). Специфіка функціонування діалектів.	9	2	2			5							
Тема 4. Зміни в АМ періоду Відродження (нагда).	9	2	2			5							
Тема 5. АМ епохи національних держав. Новітня мовна доба.	9	2	2			5							
Разом за змістовим модулем 1	44	10	8			26							
Змістовий модуль 2. Розвиток структури арабської мови.													
Тема 1. Зміни у фонетичній системі КАМ. Становлення та формування морфологічної системи КАМ.	8	2				6							
Тема 2. Розвиток граматичних засобів і категорій. Зміни в іменній та дієслівній системах КАМ.	10	2	2			6							
Тема 3. Особливості нормативного синтаксису КАМ. Зміни синтаксичних норм.	10	2	2			6							
Тема 4. Розвиток лексичного складу КАМ та сучасної стандартної АМ.	8	2				6							
Тема 5. Основні відмінності у структурі КАМ, сучасної стандартної АМ та діалектів.	8	2				6							
Разом за змістовим модулем 2	44	10	4			30							
МКР №1	2		2	-	-	-			-	-	-		
Усього годин	90	20	14	-	-	56							

10. Рекомендовані джерела (у тому числі інтернет-ресурси):

Основна (базова):

Ferguson Ch. (1964). Diglossia // Language in culture and society. A reader in linguistics and anthropology / Ed. By D.Hymes. – N.Y. etc.,. – P.429–439.

Ferguson Ch. (1959). The Arabic Koine // **Language**. –. – No 35(4). – P.616–630.

Holes, Clive. (1995). Modern Arabic: Structures, Functions and Varieties. – New York: Longman Publishing.

Lafkioui Mena (2013). African Arabic: Approaches to Dialectology, Mouton de Gruyter.

Modern Trends in Arabic Dialectology/ Ed. by *Mohamed Embarki* and *Moha Ennaji* (2011). Trenton, NJ: The Red Sea Press.

Stetkevych Y. (1970). The Modern Arabic Literary Language: Lexical and Stylistic Developments. – Chicago: The University of Chicago Press,. – 135 p.

The Semitic Languages / Ed. by *R. Hetzron* (1997). London.

Versteegh, Kees et al. eds. (2006–2009). Encyclopedia of Arabic language and linguistics. 4 vols. Leiden: Brill.

Versteegh, Kees. (2011). Between typology and genealogy: The classification of Arabic dialects. In: *A Festschrift for Nadia Anghelescu*, ed. Andrei A. Avram, Anca Focșeneanu, and George Grigore. București: Editura Universității din București. P. 537–550

Versteegh, Kees (1997). The Arabic Language. – Columbia University Press. – 288 p.

Watson, Janet C. E. (2011). Arabic dialects: A discussion. In: Modern trends in Arabic dialectology, ed. Mohammad Embarki et al. Trenton, NJ: The Red Sea Press. P. 3–37.

Wright W. (1986). A Grammar of the Arabic Language. – 3-d ed. – Cambridge: Cambridge University Press.

Zammit M. A comparative Lexical Study of Qur'anic Arabic. Leiden-Boston-Köln. 2002, Chapter 2, pp. 29–63.

Белова А.Г. (1994). Историческая морфология арабского языка. – М.

Белова А.Г. (1999). Очерки по истории арабского языка. – М.: Издательская фирма “Восточная литература” РАН.

Петрова Ю.І. (2011). Єгипетський діалект арабської мови: специфіка структури та функціонування. – К.: ІС НАНУ.

Рибалкін В.С. (1991). А.Ю. Кримський як арабіст-діалектолог // Мовознавство. – №2.

Рибалкін В.С. (2000). Грецький вплив на арабську лінгвістичну традицію // Східний світ. – № 2. – С.87–94.

Рибалкін В.С. (2001). Араби // Енциклопедія Сучасної України. – Том 1: „А”. – Київ. – С.622–623.

Рибалкін В.С. (2001a). Арабська мова // Енциклопедія Сучасної України. – Том 1: „А”. – Київ, 2001. – С.624.

Рибалкін В.С. (2012). Специфіка рецепції та інтерпретації коранічного тексту // Схід і діалог цивілізацій. До ювілею Ю.М. Кочубея. К.: ІС НАНУ. – С.317–326.

Рыбалкин В.С. (1988). Арабский язык в странах Азии и Африки // Межъязыковые отношения и языковая политика. – К.: Наукова думка. – С. 184 – 197.

Рыбалкин В.С. (2003). Классическое арабское языкознание. – Киев: СтилоС.

Шарбатов Г.Ш. Арабский литературный язык, современные арабские диалекты и региональные обиходно-разговорные языки // Языки Азии и Африки, IV. – Кн.1. – М.: Наука, 1991.

Додаткова:

Danecki J. (1989). Wstęp do dialektologii języka arabskiego. – Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.

Danecki J. (2001 wydanie poprawione). Gramatyka języka arabskiego (t. I i II). – Warszawa: Dialog, 1994.

Danecki J. (1998). Klasyczny język arabski. – Warszawa: Dialog.

Danecki J. (2009 wydanie poprawione i uzupełnione). Współczesny język arabski i jego dialekty. – Warszawa: Dialog, 2001.

Encyclopædia of Islam / Edited by P.J. Bearman, Th. Bianquis, C.E. Bosworth, E. van Donzel and W.P. Heinrichs et al. (1960 – 2005). – 2nd Edition, 12 vols. with indexes and etc. – Leiden: E. J. Brill.

سعید الأفغاني: في أصول النحو. المكتب الإسلامي لمطبعة والنشر، بيروت 1987 (271 ص)

إبراهيم أنيس: فقه اللغة.

شوقي ضيف: المدارس اللغوية، القاهرة 1972

كمال بشر: دراسات في علم اللغة، دار غريب لمطبعة والنشر والتوزيع 2001

إبراهيم السمرائي: مع مصادر في اللغة والأدب

إميل بديع يعقوب: فقه اللغة العربية وخصائصها

الطنطاوي محمد: نشأة النحو

شفيق جحا، منير البعمبكي، ببيح عثمان: المصور في التاريخ. دار النشر لملايين، بيروت بدون تاريخ

كمال بشر: قضايا لغوية، دار الطباعة القومية القاهرة 1962 (179 ص)

11. Додаткові ресурси (за наявності):

Інформаційні ресурси в Інтернеті

- Арабістичний фонд Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського: <http://www.nbu.gov.ua/>
- Віртуальна дошка оголошень факультету східної і слов'янської філології в Телеграмі: https://t.me/fs_info
- Електронний ресурс для пошуку теоретичних і практичних джерел з арабської мови, арабістики, мовознавства тощо: <https://www.twirpx.com/>
- Інстаграм-сторінка факультету східної і слов'янської філології: <https://cutt.ly/CZo0kp9>
- Інституційний депозитарій: <http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/>
- Кафедра східної і слов'янської філології КНЛУ: <http://eastphil.knlu.edu.ua/>
- Офіційний сайт КНЛУ: www.knlu.edu.ua
- Офіційний сайт Центру історичної та культурної спадщини Джум'и Маджіда: <https://www.almajidcenter.org/ar/home/>
- Фейсбук-сторінка факультету східної і слов'янської філології: <https://cutt.ly/rZo169p>
- Історичний словник арабської мови: <https://www.dohadictionary.org/>
- Сайт арабських тлумачних та двомовних словників: <http://arabiclexicon.hawramani.com/>
- Арабський корпус Корану: <https://corpus.quran.com/>
- Офіційний сайт еміратської Культурної Фундації: <https://culturalfoundation.ae/ar>
- Лекція № 1 проф. А.Г. Белової з історії арабської мови: <https://www.youtube.com/watch?v=Gi0bOhni4bM&t=154s>
- Лекція № 2 проф. А.Г. Белової з історії арабської мови: <https://www.youtube.com/watch?v=Gi0bOhni4bM&v1=ru>
- Лекція акад. А. А. Залізняка про арабську мову. 10 липня 2013 р., XV Літня лінгвістична школа, 9–19 липня 2013: <https://www.youtube.com/watch?v=IIwD6okw1ng>

12. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання якого передбачає навчальна дисципліна (за потребою):

- 1) Центр арабської мови і культури, ауд. 601 (47,1 кв. м.), навчальний корпус № 3.
  - Інтерактивний комплекс мультимедійна трибуна Корсар 22М, 2020, сенсорна
  - Проектор Optoma W334E з маркерною дошкою
  - Моторизований екран Grandview
  - Акустична система Genius SP-HF180
  - Камера з триногою 2E WQHD 2K & 1080P
- 2) Бібліотечний фонд Центру арабської мови і культури (900 екземплярів (словники, навчальна література, художня література, періодичні видання)).
- 3) Мультимедійне обладнання, програма Microsoft Teams, Microsoft Word, Microsoft Power Point, Microsoft Forms, додатки платформи Microsoft Office 365 для дистанційного навчання.